

UNIVERZITA PARDUBICE

Fakulta filozofická

**PODOBA MATURITNÍCH ZKOUŠEK NA UČITELSKÝCH ÚSTAVECH
V LETECH**

1870 - 1948

Monika Závěská

Bakalářská práce

2013

Univerzita Pardubice
Fakulta filozofická
Akademický rok: 2011/2012

ZADÁNÍ BAKALÁŘSKÉ PRÁCE

(PROJEKTU, UMĚLECKÉHO DÍLA, UMĚLECKÉHO VÝKONU)

Jméno a příjmení: **Monika Záveská**
Osobní číslo: **H09212**
Studijní program: **B6107 Humanitní studia**
Studijní obor: **Humanitní studia**
Název tématu: **Podoba maturitních zkoušek na učitelských ústavech v letech 1870 - 1948**
Zadávající katedra: **Katedra věd o výchově**

Z á s a d y p r o v y p r a c o v á n í :

Cílem této bakalářské práce je sledovat vývoj podoby maturitních zkoušek na učitelských ústavech v letech 1870 - 1948. Autorka se soustředí na průběh maturit na učitelských ústavech v Jičíně v letech 1918 - 1945. Budou použity běžné metody historiografické práce a autorka by chtěla poukázat na funkčnost maturity pro praxi absolventů učitelských ústavů.

Rozsah grafických prací:

Rozsah pracovní zprávy:

Forma zpracování bakalářské práce: **tištěná/elektronická**

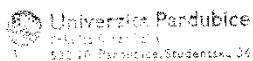
Seznam odborné literatury:

CACH, J. Počátky nových škol v českých zemích. Pardubice: Univerzita Pardubice 1999, 1.vyd., s. 124. ISBN 80-7194-219-7
KASPER T., KASPEROVÁ D. Dějiny pedagogiky. Praha: Grada Publishing, a.s. 2008, 1. vyd., s. 224. ISBN 978-80-247-2429-4
ŘEZNÍČKOVÁ K. Študáci a kantoři za starého Rakouska. České střední školy v letech 1867 - 1918. Praha: Libri 2007, 1. vyd., s. 215. ISBN 978-80-7277-163-9
Walterová E. Úloha školy v rozvoji vzdělanosti. Brno: Paido 2004, 1. vyd., s. 295. ISBN 80-7315-083-2
Archivní fondy SOKA Jičín

Vedoucí bakalářské práce: **prof. PhDr. Karel Rýdl, CSc.**
Katedra věd o výchově

Datum zadání bakalářské práce: **30. dubna 2010**

Termín odevzdání bakalářské práce: **31. března 2012**

L.S.

prof. PhDr. Petr Vorel, CSc.
děkan

PhDr. Mgr. Irena Moravcová, Ph.D.
vedoucí katedry

V Pardubicích dne 30. listopadu 2011

Prohlašuji:

Tuto práci jsem vypracovala samostatně. Veškeré literární prameny a informace, které jsem v práci využila, jsou uvedeny v seznamu použité literatury.

Byla jsem seznámena s tím, že se na moji práci vztahují práva a povinnosti vyplývající ze zákona č. 121/2000 Sb., autorský zákon, zejména se skutečností, že Univerzita Pardubice má právo na uzavření licenční smlouvy o užití této práce jako školního díla podle § 60 odst. 1 autorského zákona, a s tím, že pokud dojde k užití této práce mnou nebo bude poskytnuta licence o užití jinému subjektu, je Univerzita Pardubice oprávněna ode mne požadovat přiměřený příspěvek na úhradu nákladů, které na vytvoření díla vynaložila, a to podle okolností až do jejich skutečné výše.

Souhlasím s prezenčním zpřístupněním své práce v Univerzitní knihovně.

V Pardubicích dne 23. 3. 2013

.....

Monika Závěská

Poděkování

Touto cestou bych ráda poděkovala **PhDr. Karlu Rýdlovi, CSc.** za pomoc při vypracování bakalářské práce a za velmi cenné rady, ochotu a vstřícnost.

Mé poděkování také patří **SOKA v Jičíně**, jmenovitě paní **PhDr. Janě Bílkové** za vstřícný přístup a cenné informace.

Anotace

Bakalářská práce na téma „Podoba maturitních zkoušek na učitelských ústavech v letech 1870 – 1948“ je rozdělena na dvě části, teoretickou a praktickou. Teoretická část je zaměřena na historický vývoj středního školství, zaměřuje se především na politické okolnosti, které ovlivnily vzdělávání učitelů na učitelských ústavech. Dále je v teoretické části popsána obecná podoba maturitních zkoušek v tehdejší době a podoba dnešní. Praktická část je zaměřena na konkrétní učitelský ústav, který se nacházel v Jičíně. Práce se zaměřuje na vývoj tohoto ústavu a následně podrobný popis průběhu maturitních zkoušek ve třech vybraných obdobích. Cílem této práce je podrobné zanalyzování průběhu maturitních zkoušek, výzkum byl tedy proveden na základě archivního bádání pomocí metody analýzy textů.

Klíčové pojmy

škola, vzdělání, učitel, maturitní zkouška, učitelský ústav

Title

Resemblance of Graduation Exams on Educational Institutions In Between the Years of 1870 - 1948

Annotation

This bachelor thesis on topic „Resemblance of Graduation Exams on Educational Institutions In Between the Years Of 1870 - 1948" consists of two parts - theoretical and practical. Theoretical part focuses on historical development of secondary education, especially on political circumstances which influenced the education of teachers on educational institutions. Further on there is a description of general resemblance of graduation exams of that period and today. Practical part concentrates on a single specific training school located in Jicin. The thesis covers a development of this institution as well as a detailed description of the process of graduation examining in three specific periods. The main goal of this paper is an elaborate analysis of graduation exams; the research was then carried out with the help of archive materials and the use of text analysis methods.

Key words

school, education, teacher, school-leaving exams, teaching institutions

OBSAH

1.	Úvod.....	8
TEORETICKÁ ČÁST..... 10		
2.	Vysvětlení pojmů.....	10
3.	Střední školství od r. 1870 – 1918	12
4.	Vývoj školství v ČSR po roce 1918	14
5.	Československé školství po roce 1945.....	17
6.	Maturitní zkouška.....	18
7.	Dnešní podoba maturitní zkoušky	19
7.1.	Státní část	19
7.2.	Profilová část.....	20
PRAKTICKÁ ČÁST..... 21		
8.	Vývoj učitelského ústavu Jičín.....	21
9.	Podoba maturitní zkoušky na učitelském ústavu v Jičíně ve školním roce 1880 -1881	27
9.1.	Písemné maturitní zkoušky	27
9.2.	Ústní maturitní zkoušky	30
10.	Podoba maturitní zkoušky na učitelském ústavu v Jičíně ve školním roce 1910 – 1911	31
10.1.	Písemné maturitní zkoušky	31
10.2.	Ústní maturitní zkoušky	33
11.	Podoba maturitní zkoušky na učitelském ústavu v Jičíně ve školním roce 1940 – 1941	34
11.1.	Písemné maturitní zkoušky	34
11.2.	Ústní maturitní zkoušky	35
12.	Závěr	38
13.	Seznam literatury a pramenů	40
14.	Seznam příloh.....	42
15.	Přílohy	43

1. Úvod

V bakalářské práci, jejíž název je „Podoba maturitních zkoušek na učitelských ústavech v letech 1870 – 1948“, se zabývám vývojem středních škol a učitelských ústavů v období přelomu devatenáctého a dvacátého století, za první a druhé světové války a, již stručněji, po válce. Podrobněji se zaměřuji na tehdejší podobu maturitních zkoušek na učitelských ústavech, konkrétně se zaměřuji na učitelský ústav v Jičíně. Cílem mé práce je podrobně nastínit průběh maturitních zkoušek na učitelských ústavech a tím poukázat především na měnící se podobu těchto zkoušek v průběhu několika let.

Téma této bakalářské práce mě zaujalo především proto, že maturita je u nás stále hodně diskutované téma, které nyní prochází velkými změnami. Zajímalo mě tedy, jak vlastně maturitní zkoušky vypadaly v tehdejších dobách, jak se v průběhu let měnily a co z tehdejší podoby zůstalo dodnes. Zároveň jsem využila toho, že jsem do té doby neměla žádnou zkušenost s bádáním v archivu a díky tomuto tématu jsem měla možnost si to vyzkoušet.

Teoretická část práce je věnována především vývoji středního školství, kdy se zaměřuji převážně na politické okolnosti, které podobu středního školství značně ovlivnily.

Práce je rozdělena na více kapitol. Úvodem práce se zabývám vysvětlením klíčových pojmů, čímž se snažím čtenáře vnést do problematiky. V první kapitole se již zabývám středním školstvím od roku 1870 do roku 1918, tedy do konce první světové války a vzniku samostatné československé republiky. Zaměřuji se na zákony a reformy, které v té době vešly nově v platnost a zasloužily se o podobu školství a maturitních zkoušek.

Druhá kapitola mé práce se zabývá obdobím od roku 1918 do konce druhé světové války, kdy se znovu zabývám vývojem středního školství, které bylo v této době velmi ovlivněno válkami, a jeho úroveň byla vzhledem k okolnostem na velmi nízké úrovni. Na tuto kapitolu navazuji již stručnějším náhledem na situaci středního školství po druhé světové válce.

Poslední kapitola teoretické části pak obsahuje nejdříve obecný nástin podoby maturitních zkoušek tehdejší doby ve srovnání s tím, jak maturitní zkoušky vypadají v obecné rovině dnes.

V praktické části bakalářské práce se zaměřuji na konkrétní učitelský ústav – a to na učitelský ústav v Jičíně. Zabývám se vývojem tohoto ústavu od jeho počátků do uzavření po druhé světové válce.

Následují kapitoly věnované přímo průběhu maturitních zkoušek. Ke srovnání jsem si zvolila tři období – školní rok 1880 – 1881, 1910 – 1911 a 1940 – 1941. Snažím se v těchto kapitolách podrobně popsat nejen průběh jak ústních, tak i písemných zkoušek, ale zabývám se také srovnáním rozdílů v jednotlivých letech.

Tato bakalářská práce je určena všem, koho zajímá historický vývoj jak obecně středního školství v určitém období našich dějin, tak konkrétně učitelských ústavů a vůbec toho, jaké vzdělání potřebovali v dřívějších dobách učitelé. Dále je určena pro čtenáře, které zajímá podrobný průběh a podoba maturitních zkoušek a především rozdílnost s podobou dnešní.

TEORETICKÁ ČÁST

2. Vysvětlení pojmů

Škola

Pojem škola pochází z řeckého „scholé“, což znamená „prázdeň“. Prázdeň však není myšlena ve smyslu „prázdná“, ale můžeme si ji vyložit jako „volnost, příležitost, či možnost“. V Řecku byl tento pojem vnímán jako čas, který věnovali řečtí svobodní občané svému vzdělávání – tedy poznávání, odhalování tajemství světa a podstaty lidí, kdy duchovní dimenze bývala hodnotou nejvyšší.¹

Pojem škola definovala trefně ve své knize *Úloha školy ve své vzdělanosti* Eliška Walterová: „Škola jako sociální instituce je určena k hromadnému vyučování dětí a mládeže, lokalizována ve vlastní budově. Vnitřní organizace školy podléhá vlastním pravidlům, řádu a disciplíně.“

Pedagogický slovník má svou definici však daleko obsáhlejší: „Škola je společenská instituce pro řízenou edukaci, pověřená vzděláváním a výchovou dětí a mládeže příslušných věkových stupňů v organizovaných, hromadných formách, podle určených vzdělávacích programů. Plní socializační, osobnostně rozvojovou, kulturní a profesionalizační funkci, připravuje děti a mládež na samostatný vstup do života občanského, osobního a pracovního.“ (Průcha, Walterová, Mateš, 2003).

Vzdělání

V obecné pedagogické teorii se vzdělání chápe jako proces záměrného a organizovaného osvojování poznatků, dovedností, postojů, typicky realizovaný prostřednictvím školního vyučování.

Dle osobnostního pojetí chápeme vzdělání jako součást socializace jedince – vzdělání je pak ta složka kognitivní vybavenosti osobnosti.

---

¹ WALTEROVÁ, Eliška. *Úloha školy v rozvoji vzdělanosti*. Vyd. 1. Brno : Paido. 2004, s. 19

Vzdělání můžeme dle institucionálního pojetí definovat jako společensky organizovanou činnost zabezpečovanou institucí školství, formálního vzdělávání, celoživotního vzdělání, aj.²

Výchova

Pojem výchova se vymezuje různě, obecně vzato lze ale říci, že výchova je činnost, která ve společnosti zajišťuje předávání duchovního majetku společnosti z generace na generaci. Jde tedy o záměrné působení na osobnost jedince pomocí zprostředkování vzorců a norem chování, komunikačních rituálů, hygienických návyků apod. s cílem dosáhnout změn v různých složkách osobnosti.³

Výchova může být také chápána jako sociální proces, tedy proces života, ne příprava pro budoucí život.⁴

Pojem výchova zahrnuje také proces utváření člověka ke světu (k přírodě, civilizaci, kultuře, sociálnímu prostředí). Ideálem výchovy je takové formování osobnosti, kdy se slučuje svoboda jedince s mravním řádem společnosti (lidstva).⁵

Učitel

Učitel je označení pro osobu, která se profesionálně zabývá výchovou a vzděláním žáků různých druhů škol. Je k tomu stanoveným způsobem kvalifikována a určitou institucí nebo jednotlivcem pověřena. Zároveň osoba řídící učení jiných osob, vzdělavatel.

Na středních školách se vyučující zpravidla nazývají *profesoři*. Rozlišení kategorií státní profesor, učitel, odborný učitel bylo dáno předpisy platnými před rokem 1945.⁶

Maturitní zkouška

Zkouška ukončující studium na středních školách, na našich středních školách má již své tradiční, výrazně historické kořeny.⁷

---

² PRŮCHA, Jan; WALTEROVÁ, Eliška; MAREŠ, Jiří. *Pedagogický slovník*. Vyd. 6. Praha: Portál. 2009, s. 361

³ PRŮCHA, Jan. *Přehled pedagogiky*. Vyd. 1. Praha: Portál. 2000, s. 15

⁴ VORLÍČEK, Chruoš. *Úvod do pedagogiky*. Vyd. 1. Jinočany: Nakladatelství H & H. 2000, s. 18

⁵ PALÁN, Zdeněk. *Výchova* [online]. 2002 [cit. 2011-11-08]. Andragogický slovník. Dostupné z WWW: <http://www.andromedia.cz/andragogicky-slovník/vychova>.

⁶ VORLÍČEK, Chruoš. *Úvod do pedagogiky*. Vyd. 1. Jinočany: Nakladatelství H & H. 2000, s. 118

3. Střední školství od r. 1870 – 1918

V druhé polovině 19. století procházejí české země velmi složitým a bouřlivým obdobím a to především v hospodářském, sociálním a politickém vývoji. Také školství v tomto období čeká mnoho změn.

Zákon z 18. ledna 1866 uvádí v platnost rovné právo obou zemských jazyků na národních školách a na deseti školách středních, a určoval, že vyučovacím jazykem z obou zemských jazyků má být pouze jeden a ten druhý má být uveden jako předmět povinný. O dva roky později byl tento zákon však německou většinou zrušen. Bezpochyby nejvýznamnější zákon vůbec je tzv.: Hasnerův⁸ zákon, který byl přijat 14. května 1869. Tímto zákonem byla vytvořena soustava českého školství a zároveň vyhlášena povinná školní docházka pro děti od 6 do 14 let.⁹

Hasnerův zákon se skládal ze tří částí. První část obsahovala 67 paragrafů a pojednávala o školách veřejných (tedy o školách obecných a měšťanských) – přesněji o navštěvování školy, o vzdělání učitelů a uzpůsobení k učitelství, také o dalším vzdělávání učitelů, právním postavení učitelů a o zřizování škol. V druhé části (obsahující 5 paragrafů) zákon pojednává o soukromých učilištích, učitelských ústavech a soukromých vychovávacích ústavech. Také pojednává o dozoru nad těmito ústavami, vysvědčení a právu veřejnosti. Poslední, třetí část, která obsahuje 4 paragrafy, obsahuje ustanovení přechodná a závěrečná.

Podle tohoto zákona se učitelé a učitelky měli vzdělávat na čtyřletých, podle pohlaví oddělených, učitelských ústavech. Na těchto ústavech se vyučovaly tyto předměty: náboženství, nauka vyučovací, historie, pomocné vědy, mluvnice, písemnosti a znalost literatury, matematika (počítání, algebra a geometrie), přírodověda (zoologie, botanika a mineralogie), přírodopis (fyzika a chemie), geografie, nauka o ústavě vlastenecké, polní hospodářství, psaní, kreslení, hudba, tělocvik a jiný zemský jazyk. Rozdíl mezi ženským a mužským učitelským ústavem byl pouze v předmětech, kdy ženy měly místo přesně vymezené matematiky zjednodušenou aritmetiku a z osnov jim úplně vymizela nauka

---

⁷ MORKEŠ, František. *Historický přehled; postavení maturitní zkoušky a analýza jejích funkcí*. Praha: Tauris. 2003, s. 9, 10

⁸ Leopold von Hasner: ministr kultury a vyučování

⁹ ŠTVERÁK, Vladimír. *Stručné dějiny pedagogiky*. Praha: Státní pedagogické nakladatelství. 1983, s. 172

o ústavě vlastenecké, polní hospodářství a hudba, místo které měly zpěv. O to víc však byly ženské ústavy směřovány na ženské ruční práce, domácí hospodářství a cizí jazyky.

Dále jsou v tomto zákoně přesně vymezeny přijímací zkoušky. Chovanci učitelských ústavů museli prokázat znalosti z nižších středních škol, kromě cizích jazyků. Zároveň jim muselo být víc než 15 let, museli být zdravotně způsobilí, naopak se nehledělo na to, jakého jsou náboženského vyznání. Úspěšné vykonání maturitní zkoušky opravňovalo abiturienta¹⁰ pouze k prozatímnímu vykonávání učitelství. Učitelem se stal definitivně až po dvou letech vykonávání praxe a po vykonání zvláštní učitelské zkoušky.

Roku 1883 byla přijata tzv.: Taafova školská novela. Byla pojmenována po ministerském předsedovi Eduardu Taafovi. Tato novela měnila některá ustanovení z Hasnerova zákona, především byly učiněny ústupky katolické církvi. Například učitelé museli vykonávat dozor nad náboženským cvičením. Také byl zvýšen počet žáků na jednoho učitele z 80 na 100. Postupně se zhoršovala úroveň vzdělání učitelů na učitelských ústavech, kde bylo omezeno vyučování pedagogiky a naopak byl zvýšen počet hodin hry na varhany a náboženství. Ačkoliv tato novela evidentně ustupovala katolické církvi, ta se i přes to všechno dožadovala absolutního vlivu.

Na přelomu devatenáctého a dvacátého století se ukázalo, že Taafova školská novela měla ještě horší důsledky, než se očekávalo. Úroveň učitelského vzdělání poklesla téměř na úroveň blízké dřívějším preparandám, tedy dvouletým přípravám pro učitele z roku 1849. Stalo se tak hlavně proto, že místo vyučování pedagogiky se do popředí dostalo náboženství a hudba, navíc bylo zaváděno nesmyslné a bezduché „metodikaření“. Po roce 1890, kdy přestali mít učitelé na učitelských ústavech stejná práva jako jejich kolegové na jiných typech středních škol, se situace vyhroutil natolik, že došlo k hromadnému odchodu těchto profesorů z učitelských ústavů. Tato volná místa pak byla nahrazována suplenty, kteří samozřejmě nebyli tak kvalifikovaní jako odejití profesori. Učitelé se začali hromadně bouřit, shromažďovali se na různých učitelských sjezdech, schůzích a konferencích, kde se mimo jiné jednomyslně shodli, že chtějí mít vysokoškolské vzdělání. Při jednáních vznikla myšlenka školské fakulty či pedagogické akademie, které by byly rovnocenné univerzitám.

---

¹⁰ Abiturient: Dnes zřídka užívané označení pro absolventa střední školy, který ukončil studium maturitou.

Vláda tyto návrhy však nepřijala a nabídla místo toho učitelům reformu učitelství. Tuto reformu však učitelé nepřijali, nevěřili, že by k nějaké reformě vůbec došlo.¹¹

Situace se uklidnila až s nástupem pozitivistické pedagogiky, kterou prosazoval především Josef Úlehla¹², či budoucí prezident Československa Tomáš Garrigue Masaryk. Pozitivismus je směr ve vědě, který spočíval především ve výzkumu věcí poznatelných - přinášel tedy v krátké době velké množství poznatků, což vedlo k velkému rozvoji školského vzdělávání, na druhou stranu to však vedlo k velkému přetěžování žáků velkými množstvím informací, což vedlo k tzv. encyklopedismu – učení se nazpaměť.¹³ Proti encyklopedismu se snažil bojovat právě již zmíněný Josef Úlehla. Úlehlovým ideálem byla škola bez pevné osnovy či rozvrhu v čele s hluboko vzdělanými učiteli. Učení založil na zkušenosti – tedy na činné práci. V té době ale nemohl své ideje dost dobře na školách aplikovat, proto se uchýlil především k tomu, aby se studentům na školách líbilo a vyučování je bavilo.

Masaryk si zas učitelstvo získal především svým porozuměním k praktickým problémům výchovy a školy, a také tím, že zdůrazňoval a vyzdvihoval drobné každodenní práce nad velkými akcemi a velkými zásahy do společenských poměrů. Masaryk byl také pro vysokoškolské vzdělání učitelů. Prosazoval, že pokud bude rozdíl mezi učitelem obecné školy a školy střední, bude mít škola lepší postavení a pro národ větší význam. Představoval si dvouleté vysokoškolské vzdělání navazující na úplnou střední školu. Podle něj měl mít dobrý učitel přehled v historii jak všeobecné, tak v historii svého národa, v národohospodářské, sociologické, biologické a psychologické sféře, jisté znalosti z psychiatrie a vzdělání umělecké a literární.

4. Vývoj školství v ČSR po roce 1918

Konec první světové války přinesl nejen rozpad tří evropských mocností, tedy carského Ruska, císařského Německa a habsburského Rakousko – Uherska, ale také vznik samostatného československého státu¹⁴, který až do roku 1921 bojoval o svůj politický charakter. Se vznikem československého státu přišla také řada reforem, ať už po hospodářské, politické či vojenské stránce. Vznik samostatného státu vítalo také učitelstvo,

---

¹¹ KOPÁČ, Jaroslav. *Dějiny České školy a pedagogiky v letech 1867 – 1914*. Brno: Univerzita Jana Evangelisty Purkyně. 1968, s. 71 - 79

¹² Významný moravský pedagog, pozdější ředitel menšinových českých škol ve Vídni

¹³ KASPER, Tomáš: KASPEROVÁ, Dana. *Dějiny pedagogiky*. Vyd. 1. Praha : Grada. 2008, s. 105

¹⁴ 28. října 1918

kteře věřilo, že se školství dočká demokratizace a vše bude směřovat k hluboké reformě školství, která se měla týkat především zřizování fakult pro vzdělání učitelů. Pravdou však je, že po vzniku samostatného Československa vzniklo jen několik novel a vznikl jediný výraznější zákon, tzv. Malý školský zákon z roku 1922, který přinesl změny především pro školy obecné a měšťanské (po přijetí tohoto zákona přejmenované na školy občanské). Náboženství sice zůstalo v učebním plánu a na vysvědčení bylo uváděno na prvním místě, rodiče z něj však mohli své dítě odhlásit. Další, co přinesl Malý školský zákon, bylo zavedení předmětu občanská výchova do škol a zrušení celibátu učitelek. Podobu školské soustavy však nadále určovaly Hasnerovy zákony z roku 1869.¹⁵

V platnost také vešly dva významné zákony a to zákon z 9. dubna 1920, který ve svém článku¹⁶ stanovil, že obsazování učitelů do nových pracovních míst musí být pouze konkursem, který bude vypisovat školní okresní výbor. Druhý zákon (vešel v platnost 29. února 1920) pak dával právo prezidentu republiky jmenovat vysokoškolské profesory. Josef Úlehla dokonce předložil návrh týkající se pedagogických fakult, snažil se tak znovu bojovat o zavedení vysokoškolského vzdělání učitelů. Ačkoliv byla uskutečněna řada opatření, která přispěla ke zlepšení dosavadního vzdělávání učitelů, záměry tohoto návrhu nebyly splněny.¹⁷

Pod záštitou prezidenta republiky T. G. Masarykem se 1. – 3. června 1920 konal První sjezd československého učitelstva a přátel školství osvobozené vlasti. Na tomto sjezdu se měl, mimo jiné, projednávat další program školství budoucích let a další pokračování demokratizace v nové republice. Znovu se na tomto sjezdu otevřela otázka zavedení vysokoškolského vzdělání učitelů, opět však bez jakéhokoliv pevnějšího závěru.

Nedlouho poté zažilo školství další krizi a to především po oznámení ministra financí dr. K. Engliše, že drahotní výpomoc, která byla poskytována úřednictvu, se od 28. října 1920 kvůli enormně se zvyšujícím nákladům na školství nebude vztahovat na učitelstvo. Tímto rozhodnutím, které rušilo rovnoprávnost učitelstva s úřednictvem, vyvolal u učitelstva vlnu nesouhlasu a protestů. Zákon č. 495 z 21. prosince dále udává výhody, které byly přiděleny úředníkům, vylučuje z nich ale veškeré učitelstvo, které proto spadlo v platové třídě do nejnižší kategorie státních zaměstnanců. Tímto zákonem byla porušena především rovnost státních zaměstnanců se stejným vzděláním a učitelé to logicky přijali jako naprostou

---

¹⁵ KASPER, Tomáš: KASPEROVÁ, Dana. *Dějiny pedagogiky*. Vyd. 1. Praha : Grada. 2008, s. 198

¹⁶ zákon č. 306, článek IV.

¹⁷ ŠTVERÁK, Vladimír. *Stručné dějiny pedagogiky*. Praha: Státní pedagogické nakladatelství. 1983, s. 244

společenskou degradaci a svou práci považovali jako hluboce nedocenenou. Ihned po vyhlášení prosincového zákona se konal sjezd Československé učitelské obce, kde se jednotně shodli na protestu proti útlaku, kterému museli nyní čelit. Tento protest zapříčinil, že roku 1922 byl částečně zákon zrušen a učitelům byly alespoň částečně vráceny škody. Náladu učitelů ale nenávratně ovládla křivda a pocit nedocnění.

Od vzniku samostatného státu se učitelé nevzdávali a stále bojovali za možnost vyššího vzdělání a to i přesto, že úroveň vzdělání na učitelských ústavech po r. 1919 výrazně stoupla. Oslovili proto akademický senát Univerzity Karlovy a učitele filozofické fakulty Univerzity Karlovi s prosbou o zavedení vysoké školy pedagogické, nicméně se jim dostalo záporné odpovědi.¹⁸ Československá obec učitelská se proto rozhodla pomoci si sama a začala jednat. Založila Školu vysokých studií pedagogických v Praze a v Brně založila podobně organizovanou Školu pedagogickou. Škola vysokých studií pedagogických měla za úkol především bádát nejen v pedagogice, ale i v příslušných vědách, dále vzdělávat učitele, připravovat je na vědeckou práci a uvádět je hlouběji do problematiky pedagogiky a to jak teoretické, tak i praktické. Studium na této škole bylo dvouleté a probíhalo převážně o víkend. Ačkoliv náklady za pobyt na koleji byly vysoké, hlásilo se ke studiu stovky učitelů, kteří měli zájem o vyšší vzdělání, než jim bylo umožněno doposud.

Koncem 20. let se na školství snesla další vlny kritiky, vedená především zakladatelem reformního hnutí Václavem Příhodou¹⁹. Václav Příhoda byl značně ovlivněn svým studiem na amerických univerzitách, kritizoval na českém školství především nedostačující demokratizaci. Dále kritizoval, že při rozhodování dítěte v jedenácti letech na jakou školu chce jít, nezáleží ani tak na schopnostech a nadání dítěte, ale především to záleží na sociální a finanční situaci rodiny. Také poukazoval na fakt, že dítě v jedenácti letech prochází obdobím plných změn, tudíž i školní výsledky se mohou později velmi změnit, je tedy příliš brzy na to, aby se děti dělily do různých typů škol v tak brzkém věku. Příhoda tedy vypracoval plán jednotné, vnitřně diferencované školy, kterou měla navštěvovat v prvním i druhém stupni celá populace. Ve druhém stupni mělo být žákům umožněno vytvoření vlastního rozvrhu, kde by si navolili předměty podle svých zájmů a dovedností. Plán jednotné školy se ale začal projednávat až po skončení druhé světové války.

---

¹⁸ CACH, Josef. *Pedagogika a vědy jí blízké v Československu v letech 1918 až 1938*. Vyd.6. Praha: Univerzita Karlova. 1996, s. 142

¹⁹ Prof. PhDr. Václav Příhoda: významný český pedagog a psycholog, zakladatel reformního hnutí.

5. Československé školství po roce 1945

Druhá světová válka měla na školství přímo destruktivní vliv. Co se týče vysokého školství, nejhorší byl zásah roku 1939, kdy došlo k uzavření všech českých vysokých škol. O moc lépe na tom nebyly ani základní a střední školy, řada z nich byla buď úplně uzavřena, či přesunuta a sloučena s jinými školami, přičemž prostory byly využity především pro vojenské účely. Paradoxně se však úroveň středních škol, tedy včetně učitelských ústavů, během druhé světové války zlepšila a to z toho důvodu, že po uzavření vysokých škol r. 1939 začala většina vysokoškolských učitelů působit právě na středních školách.

Po druhé světové válce byly obnoveny všechny české vysoké školy a naopak byly uzavřeny všechny školy německé. Středním školám se navrátil provoz a ty, které byly přestěhovány, se znovu vrátily do původních prostor. Zároveň se znovu otevřela otázka vysokoškolského vzdělání učitelů, proto se na počátku prázdnin roku 1945 konalo v Praze setkání učitelů, které mělo podporu i u prezidenta republiky Edvarda Beneše. Na tomto setkání se mimo jiné také řešilo postátnění škol²⁰ a připravovala se velká školská reforma, kde šlo především o obsah učiva včetně reformy učebnic, které se měly v co nekratší době přepsat, aby odpovídaly duchu nynější doby. Na návrh o postátnění škol se však snesla ostrá kritika z řad ministerstev, katolických spolků a rodičovských sdružení a to především z důvodu nepropracovanosti a nedokonalosti návrhu. Z toho důvodu se ministr školství Nejedlý rozhodl návrh z jednání vlády stáhnout.

Během roku 1945 začalo Ministerstvo školství a osvěty připravovat dekret o vzdělání učitelů, jehož obsahem bylo také zrušení učitelských ústavů²¹ a zároveň vznik pedagogických fakult²². Také se začal připravovat dekret o zřízení pedagogického ústavu Jana Amose Komenského. Prezident Edvard Beneš oba tyto dekry 27. 10. 1945 podepsal. Pedagogické fakulty tedy začaly fungovat v listopadu 1946 a to v Praze, Brně, Olomouci a Bratislavě. Ačkoliv mnozí nesli zrušení učitelských ústavů velmi těžce, celkově se dá díky zřízení pedagogických fakult mluvit o úspěchu celé koncepce školské reformy.

---

²⁰ Stát přebírá všechna práva a povinnosti majitelů a vydržovatelů škol. Zároveň státu připadají veškeré cenné papíry a další aktiva, která slouží k financování škol a z učitelů se ze dne na den stávají státní zaměstnanci.

²¹ Dle zákona č.32/1945 Sb.

²² Dle zákona č.100/1946 Sb.

6. Maturitní zkouška

O zavedení maturitní zkoušky na českých středních školách se zasloužila tzv. Bonitz – Exnerova reforma z roku 1849. V čele této reformy stáli dva univerzitní profesori: Franz Seraphin Exner z Prahy a Hermann Bonitz z Berlína. Tato reforma se zasloužila o prodloužení studia na gymnáziích na osm let a zároveň začala nově upravovat vstup na univerzitu – včetně toho, že bez maturitní zkoušky vstup na univerzitu nebyl umožněn.²³ Původně se totiž maturitní zkouška konala pouze na gymnáziích, na ostatních školách, včetně učitelských ústavů, byla zavedena až později a lišila se v tom, že po jejím vykonání nebyl absolventům umožněn vstup na univerzitu.

Podoba maturitní zkoušky se v průběhu času moc nezměnila, měněny byly jen méně důležité věci. Vždy se tedy skládala z ústní a písemné části, které na sebe nejdříve měly bezprostředně navazovat, později se od toho však upustilo a většinou se dával mezi těmito částmi alespoň týden volna – tento týden volna se udržel na našich školách dodnes, nazývaný jako „svatý týden“.

Maturitní zkoušky se konaly vždy na konci roku, na některých školách dokonce zasahovaly do prázdnin. Mohl se k nim přihlásit každý student, který řádně dokončil všechny ročníky na té škole (tzn., nepropadl z žádného z předmětů), či externí student. Maturitní komisi pak tvořili učitelé povinných maturitních předmětů a předseda. Předsedou byl buď zemský školní inspektor či jiná osoba určená zemskou školní radou. Měl právo do průběhu maturitní zkoušky zasahovat - pokládat doplňující otázky, či zasáhnout při nějaké nespravedlnosti, což se však týkalo nespravedlnosti ve smyslu, aby nebyl nějaký student uznán za „dospělého“, ačkoli neprokázal potřebné znalosti. Na nespravedlnost ze strany učitelů se většinou nekoukalo.²⁴

V případě, že abiturient uspěl v maturitní zkoušce, byl uznán „dospělým“ a v případě vynikajících výsledků dokonce „dospělým s vyznamenáním“. Pokud neuspěl, komise ho shledala „nedospělým“ a většinou mu byl umožněn opravný termín.

---

²³ ŠAFRÁNEK, Jan: *Školy české. Obraz jejich vývoje a osudů II (1848-1913)*. Vyd. 1. Praha: Matice česká. 1918, s. 25.

²⁴ ŘEZNIČKOVÁ, Kateřina: *Študáci a kantoři za starého Rakouska, České střední školy v letech 1867 – 1918*. Vyd. 1. Praha: Libri. 2007, s. 45 - 52

Stávalo se, že abiturienti byli přistiženi při podvodu (používání nedovolených pomůcek, opisování, rada někomu jinému), v takovém případě byli vykázáni od maturitní zkoušky a museli vykonat všechny zkoušky (i ty, co už měl úspěšně za sebou) znovu v jiném termínu, přičemž záznam o podvodu byl napsán na maturitní vysvědčení.

7. Dnešní podoba maturitní zkoušky

Dnešní podoba maturitní zkoušky je obecně platná od 9. listopadu 2012, legislativní zázemí pak tvoří školský zákon²⁵ z roku 2004 a maturitní vyhláška²⁶, která novou maturitní zkoušku blíže specifikuje. Nová maturitní zkouška se skládá ze dvou částí a to z části státní a profilové. Státní část je část společná pro všechny studenty, zatímco profilovou část si každá škola upravuje sama. Další novinka, kterou přinesla Státní maturitní zkouška, jsou dva stupně obtížnosti, které jsou nabízeny pouze u povinných předmětů společné části. Základní stupeň obtížnosti představuje ověření minima povinných znalostí a dovedností maturanta bez ohledu na typ školy, zatímco vyšší úroveň je určena především pro žáky, jež si chtějí ověřit své rozšířené znalosti, které chtějí uplatnit při studiu na vysoké škole.

7.1. Státní část

Státní (společná) část je tvořena dvěma povinnými zkouškami. První povinná zkouška je z českého jazyka, což je pevně dáno, anebo si studenti mohou vybrat buď mezi cizím jazykem, nebo matematikou. Dále si však studenti mohou vybrat maximálně dvě nepovinné zkoušky, kdy vybírají opět mezi cizím jazykem a matematikou. Nepovinná zkouška nemá vliv na úspěšné složení maturitní zkoušky, tudíž není ani možnost opravné zkoušky.

Povinná zkouška z českého jazyka je rozdělena do 3 částí: didaktického testu, písemné práce a ústní zkoušky. Na vypracování didaktického testu z českého jazyka a literatury mají studenti 60 minut a nejsou u něj povoleny žádné pomůcky. Cílem písemné práce je ověřit si, zda je žák schopen napsat souvislý, smysluplný text na zadané téma. Student si vybírá jedno téma z deseti zadání, které vyhledává Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy. Tato témata jsou pro všechny studenty stejná a na jejich vypracování mají 90 minut. Při ústní zkoušce jsou dány studentům předem okruhy, ze kterých si před zkušební komisí losují

---

²⁵ Školský zákon č. 561/2004 Sb.

²⁶ vyhlášku č. 177/2009 Sb. ve znění pozdějších novel

otázku, následně dostanou pracovní list, který obsahuje tzv. charakteristiku uměleckého textu a charakteristiku neuměleckého textu. Obsahuje tedy nějaký text (většinou výňatek z díla nějakého z autorů) a pod tím jsou zadány úkoly, které musí student vypracovat. Na přípravu tohoto pracovního listu má student 20 minut, ústní zkouška pak trvá 15 minut.

Nabídka cizích jazyků je následující: anglický, německý, španělský, francouzský a ruský. Pokud si však student vybere v povinné zkoušce cizí jazyk, poté si ho už znovu nemůže zvolit ve zkoušce nepovinné. Při výběru cizího jazyka není rozhodující, zda student právě ten jazyk na škole sám studoval. Bez ohledu na to, zda se jedná o povinnou či nepovinnou část, se zkouška dělí, stejně jako v případě českého jazyka, na didaktickou, písemnou a ústní část. Didaktický test obsahuje poslech, na který mají studenti 35 minut, a čtení a jazykové kompetence, na který je vyhrazeno 60 minut. V písemné části pak studenti vypracovávají souvislý text na dané téma v daném slohovém útvaru, na což mají 60 minut a mohou využívat vlastní slovníky. Ústní zkouška je velmi podobná ústní zkoušce z českého jazyka. Opět je dán okruh témat, ze kterých si studenti jedno vylosují před zkušební komisí, následně dostanou pracovní list, ve kterém mají dány úlohy, odeberou se na přípravu a poté vše interpretují před komisí.

7.2. Profilová část

Profilovou část má v kompetenci plně ředitel školy, vypracovává jí podle rámcového a školního vzdělávacího programu a skladba zkoušek musí vycházet z profilu daného studijního oboru. Každá škola má tedy jinou profilovou část. Obecně však platí, že se skládá ze dvou nebo tří povinných zkoušek a dále mají studenti možnost si vybrat až dvě další nepovinné zkoušky. Profilové zkoušky mohou být vykonávány formou písemnou, praktickou, ústní, či vypracováním maturitní práce a následnou obhajobou před zkušební komisí.

Při neúspěchu u obou částí, tedy jak státní, tak profilové, mají studenti právo na 2 opravné zkoušky, týká se to však pouze povinných předmětů.²⁷

---

²⁷. Centrum pro zjišťování výsledků vzdělávání – CERMAT. *Nová maturita* [online]. 2013 [cit. 2011-09-01]. Dostupné z WWW: <http://www.novamaturita.cz/>

PRAKTICKÁ ČÁST

8. Vývoj učitelského ústavu Jičín

V dnešní době máme všichni v paměti město Jičín jako město pohádek či jako Valdštejnovo město. V polovině devatenáctého století tomu tak ale nebylo. Jičín byl považován především za město vojáků, úřadů a škol. Sídlila zde řada institucí (například krajský soud) a další finanční a vojenské instituce. Kromě elementárních škol (obecná a měšťanská chlapecká a dívčí, cvičná při pedagogiu, pětitřídní obecná na Novém Městě a židovská) a specializované (zimní hospodářská, průmyslová a obchodní škola pokračovací) se město Jičín pyšnilo třemi středními školami: gymnáziem, reálkou a učitelským ústavem.²⁸

K otevření jičínského učitelského ústavu došlo po různých peripetiích dne 1. května 1783 a to po zrušení jezuitského gymnázia (23. srpna 1777). Budova ústavu byla umístěna v Balbínově ulici a vznikly zde čtyři třídy. V těchto dobách nevedly hlavní školy ani podreálky kroniky, nemůžeme tedy s určitostí říct, kdy byl zřízen první kurs pro učitele, tzv.: preparanda. Preparanda byla pořádána dvakrát ročně v létě a zimě a trvala vždy tři měsíce až do roku 1819, poté trvala šest měsíců. V roce 1848 byla však zrušena, neboť byl v Praze a následně i v dalších větších městech otevřen dvouletý učitelský ústav.²⁹

Prvním ředitelem jičínského učitelského ústavu se stal Josef Walter, hlavními učiteli pak Tomáš Kazbunda a Jan Petrák. Vyučování také obstarávali učitelé obecných škol a reálné školy jičínské (založené v roce 1853/1854). Ústav však ze začátku neměl potřebné místnosti pro vyučování, proto mu město Jičín darovalo tři místnosti v nově postavené budově reálných a obecných škol. Dále byly pronajaty za nájemné 200 zlatých ještě místnosti pro ředitelnu a kabinety.³⁰

Díky Zemské školní radě, která uvolnila 900 zlatých, byly opatřeny nejnnutnější pomůcky pro všechny obory. Dále byla založena botanická zahrada vedená Tomášem Kazbundou. Horší podmínky byly však pro výuku hudby. Zpočátku nemohla být pořádně vyučována, jelikož škola nevlastnila ni klavír, ani varhany. Teprve v létě 1872 cvičili

---

²⁸ BÍLKOVÁ, Jitka. *Život na Jičínském gymnáziu v 19. a 20. století*. MARGINALIA HISTORICA Ročník 2, číslo 2/2011, s. 5, dostupné z <http://kdddweb.pedf.cuni.cz/files/Obsah%202%202011.pdf>

²⁹ SOKA Jičín, *fond gymnázium v Jičíně, hlavní katalog 1885 – 1886*, s. 1

³⁰ SOKA Jičín, *fond gymnázium v Jičíně, hlavní katalog 1885 – 1886*, s. 1

chovanci v kostele svatého Ignáce a o Vánocích téhož roku byly postaveny varhany i ve škole. Postupně se zlepšovalo vybavení kabinetů a učební pomůcky. Také učitelé se dočkali kvalitnější přípravy. Roku 1869 byl přijat Hasnerův zákon, který mimo jiné umožnil zakládat čtyřleté učitelské ústavy s maturitou, po jejichž absolvování a složení zkoušek dospělosti nastoupil učitel na dvouletou praxi. Po dvou letech ho čekala tzv. zkouška učitelské způsobilosti, kterou když úspěšně složil, mohl se stát učitelem na obecné škole³¹. Pokud chtěl učitel dále učit na měšťanské škole³², musel se připravit na zvláštní zkoušku způsobilosti pro měšťanské školy ve vybraných odborných předmětech.³³

Pro učitelský ústav byl zásadní rok 1874, kdy nastala změna v organizaci. Byl vydán organizační statut, jímž bylo studium prodlouženo na čtyři roky. Velkou změnou bylo začátkem školního roku 1874 – 1875 otevření přípravné třídy a první třídy cvičné školy. Tento rok se kvůli rozšíření ústavu o čtvrtý ročník nekonaly ani maturitní zkoušky.

Následující roky se ústav neustále rozšiřoval. Měla přibýt II. třída cvičné školy a škola začala nabírat více chovanců, proto bylo nutné zajistit nové prostory. Ústav tedy najal v srpnu roku 1875 dvoupatrový dům od Josefa Pospíšila a to na dobu pěti let. Nájemní doba byla po pěti letech prodloužena a zároveň byla pronajata i zahrada, na níž bylo zřízeno zkušební pole pro výuku hospodářství. Jenže úředně nebylo pole schváleno, proto bylo od obce jičínské v roce 1883 pro tento účel pronajato zelniště.

Velký podíl na rozvoji učitelského ústavu měl bezpochyby Ferdinand Macháček³⁴, který byl 26. dubna 1876 jmenován novým ředitelem a školu řídil 20 let. Byl také velkým milovníkem hudby, což se odrazilo na výuce hudební výchovy. Od ledna 1877 byly pořádány každoroční hudební akademie. Ve školním roce 1876 - 1877 byl ustanoven první definitivní učitel katecheta³⁵ Jan Koželuh a dva učitelé Josef Borč a Alois Housa.

Roku 1884 bylo postavení jičínského učitelského ústavu významně posíleno. 19. června roku 1884 byla zřízena zkušební komise³⁶ pro školy obecné a měšťanské, čímž bylo umožněno zdejšími absolventům vykonat na jičínském ústavu zkoušky, nebyli tedy

---

³¹ Obecné školy: nejzákladnější z reálií, zdůrazňuje osobnosti žáků, zavádí nové předměty jako „dramatická výchova“ a „rodinná výchova“

³² Měšťanské školy: poskytovala odbornější a hlubší vzdělání nastávajícím řemeslníkům, drobným obchodníkům a rolníkům, důraz na praktické dovednosti žáků, širší vzdělání než v obecné škole

³³ KASPER, Tomáš: KASPEROVÁ, Dana. *Dějiny pedagogiky*. Vyd. 1. Praha : Grada, 2008, s. 97

³⁴ SOKA Jičín, *fond gymnázium v Jičíně, hlavní katalog 1885 – 1886*, str. 2

³⁵ Katecheta: učitel náboženství, nebo ten, kdo připravuje a vede katecheze, čili křesťanské vyučování.

³⁶ Výnosem ministerstva vyučování č. 11221 z 19. června 1884.

odkázání na zkušební komise v Praze. První zkoušky se konaly 27. října 1884 za přítomnosti těchto členů komise: Ferdinand Macháček, ředitel ústavu, František Rosický, okresní školní inspektor, dále pak učitelé jičínského učitelského ústavu Tomáš Kazbunda, Josef Wunsch, Karel Novotný, František Schüller, Josef Klos, Jan Pařha, Alois Housa a pro francouzský a německý jazyk Julius Paulus.³⁷

Po roce 1881 se objevuje první myšlenka postavit si vlastní řádnou budovu učitelského ústavu. Nejprve vznikl nápad, že si jičínská obec na popud Ferdinanda Macháčka postaví budovu sama, ale pouze za předpokladu, že finanční náklady na stavbu uhradí stát formou několikaletých splátek. Ministerstvo vyučování tuto nabídku nepřijalo. Macháček se však myšlenky nevzdával, a jakmile byl v obecních volbách r. 1883 zvolen do obecního zastupitelstva, obnovil svou žádost o stavbu nové budovy, ve které upozorňoval na skutečnost, že pokud se nepostaví budova nová, může být ústav přesunut do jiného města v západních Čechách. Po jeho žádosti nastala složitá jednání v Jičíně, Praze i ve Vídni. Stavba byla po dlouhých jednáních povolena zastupitelstvem až v roce 1885. Stavební práce prováděl stavitel František Menčík za dozoru geometra Emanuela Prokopa, který dle instrukcí vedení školy také vypracoval plány. Stavba byla dokončena v srpnu roku 1886 a 16. září 1886 vysvětil budovu za účasti vedení města, učitelů, žáků ústavu a veřejnosti jičínský děkan Josef Šturma. Úpravy budovy a zahrady však průběžně probíhaly dále. Například v roce 1907 bylo zřízeno v celé budově plynové osvětlení s napojením na městskou plynárnu a v r. 1911 byl do celé budovy zaveden vodovod.³⁸

Postupem času probíhaly změny na ředitelské pozici. 9. února 1895 se s učitelským ústavem rozloučil ředitel Macháček. Správu ústavu nejprve odevzdal profesoru Karlu Novotnému, kterého 4. září 1895 vystřídal nový ředitel Josef Letošník. Ten vydržel v roli ředitele až do roku 1905, kdy po jeho odchodu na odpočinek nastoupil na funkci ředitele ústavu Jan Dunovský. Po odchodu Jana Dunovského se ředitelského křesla ujal v r. 1911 Jan Pelikán.³⁹

Velký zlom nastal v učitelském ústavu po vypuknutí 1. světové války. Budovy státních středních škol v Jičíně byly poskytnuty pro vojenské účely, proto i učitelský ústav musel být přestěhován do budovy reálky. Netrvalo však dlouho a 24. března 1915 se z budovy reálky

---

³⁷ SOKA Jičín, *fond gymnázium v Jičíně, hlavní katalog 1885 – 1886*, s. 3

³⁸ SOKA Jičín, *fond gymnázium v Jičíně, hlavní katalog 1885 – 1886*, s. 4

³⁹ SOKA Jičín, *fond gymnázium v Jičíně, hlavní katalog 1885 – 1886*, s. 4

stala nemocnice, tudíž musel být ústav přestěhován, tentokrát do budovy gymnázia. Ústav se nakonec vrátil do své původní budovy až v červnu 1916 a ačkoliv se ho město snažilo vrátit do původního stavu a provedlo i několik drobných oprav, nepodařilo se odstranit všechny škody způsobené válkou. Byly například zničeny varhany a některá vybavení školy. Učební pomůcky byly úplně ztraceny. Ústav byl navíc od 10. října 1918 do 4. listopadu 1918 uzavřen kvůli tzv. španělské chřipce.

Velké a poměrně zásadní změny nastaly především v roce 1919. Ústav byl přejmenován z původního názvu „ústav ku vzdělání učitelů a učitelek“ na prostý „učitelský ústav“. V základu byly také změněny přijímací zkoušky, zatímco dříve se konaly ústně z devíti předmětů, písemně z jazyka vyučovacího a počtů a zjišťoval se hudební sluch a hudební příprava uchazeče⁴⁰, nyní se konaly přijímací zkoušky pouze z jazyka vyučovacího a počtů, o to víc byl však kladen důraz na kvalitu. Náboženství bylo stále povinné, ale pouze v prvním ročníku, také byl ve třídách zmenšen počet žáků a byly provedeny důkladné změny osnov. Kladen byl především důraz na vyučovací jazyk, u kterého byl i zvýšen počet vyučovacích hodin, oproti tomu polní hospodářství bylo ponecháno pouze ve třetím ročníku. Vznikly taktéž nepovinné předměty jako hra na klavír a povinně vznikly rukodělné práce pro třetí a čtvrté ročníky.

Jednalo se výhradně o mužský učitelský ústav, a jelikož v celých severovýchodních Čechách nebyl jediný ženský ústav, rozhodlo se ministerstvo školství a osvěty počínaje školním rokem 1920 – 1921 k ročníkům mužským přičlenit i ročníky ženské. To způsobilo vznik předmětů jako ženské ruční práce a tělocvik musel být rozdělen na ženský a mužský. Ve školním roce 1922 – 1923 tak navštěvovalo ústav 276 žáků a žákyň a v roce 1923 – 1924 dokonce 309 žáků a žákyň – jičínský ústav byl nejnavštěvovanějším ústavem v celé republice.

Tyto změny však ústavu dlouho nevydržely. Kvůli velkému počtu žáků začal být problém s potřebnými prostory. Nejdříve byly řešeny provizorními třídami v prostorách Sokolovny, i tak bylo ale málo místa pro všechny žáky, takže vznikla myšlenka na přístavbu budovy ústavu, ke které nakonec vůbec nedošlo. Proto se ve školním roce 1924 – 1925 začaly rušit dívčí třídy, poslední dívčí třída zde působila ve školním roce 1926 – 1927.⁴¹

Ke dni 1. listopadu odešel z ústavu ředitel Jan Pelikán, ve funkci ho vystřídal František Benetka. Ten si však „ředitelování“ příliš neužil, na jeho místě ho 24. června 1926 vystřídal

---

⁴⁰ Podle organizačního statutu ústavů z roku 1886.

⁴¹ SOKA Jičín, *fond gymnázium v Jičíně, hlavní katalog 1885 – 1886*, s. 5

Jaroslav Havelka⁴². Tento ředitel se zasloužil o velký rozvoj jičínského učitelského ústavu a to nejen v postupné modernizaci budovy, kdy bylo například v roce 1927 zavedeno elektrické osvětlení, ale také bylo za jeho působení zaleženo několik školních nadací a fondů, které pomohly k zajištění potřebných vyučovacích pomůcek a k dalšímu kvalitnějšímu vzdělávání učitelů. Například byly pořádány hudební akademie, které vedly ke zkvalitnění hudebních schopností, navíc se zde učitelé setkávali s učiteli z jiných škol, mohli si tedy vyměňovat své zkušenosti. Byli také vedeni k osvětové a lidovému práci a v neposlední řadě v nich bylo probouzeno sociální citění – pomáhali například Červenému kříži se sbírkami pro menšinové školy na Slovensku. Jaroslav Havelka byl všestranně nadaný. Nejenže psal odborné studie, které následně i sám přednášel na ústavu, byl také autorem řady hudebních skladeb a vymyslel tzv. plastické mapy, které byly využity ve výuce vlastivědy. Napsal několik divadelních her, které byly použity do nově založeného loutkového divadla⁴³.

Na základě výnosu ministerstva školství a národní osvěty č. 156326 – 27 – II byl 5. února 1929 jičínský učitelství ústav přejmenován na *Raisův státní koedukační učitelství ústav v Jičíně*. U příležitosti 60. výročí školy pak byla uspořádána slavnost, na které byla odhalena pamětní deska Karla V. Raise, který na tomto ústavu v letech 1873 – 1877 studoval. Desku vytvořil akademický sochař Josef Bílek z Hořic podle návrhu významného architekta Čenka Musila. K této slavnostní příležitosti byl také vydán Památník na oslavu šedesátiletého trvání Raisova státního koedukačního učitelství ústavu v Jičíně.⁴⁴

Další událostí, která významně změnila ústav, byla druhá světová válka. V době okupace v letech 1939 – 1941 byly zakázány přijímací zkoušky a to proto, že většina nových učitelů si nemohlo najít zaměstnání. Přijímací zkoušky a tedy i zápis do prvních ročníků byl znovu obnoven ve školním roce 1941 – 1942. Ústav vedl do 30. června 1941 Jaroslav Havelka, který poté odešel do důchodu a byl prozatímně vystřídán zástupcem ředitele Jindřichem Egrtem. Měsíc nato byl ředitelem zvolen Alois Vošahlík, který zde působil do roku 1946, poté na jeho místo nastoupil znovu Jindřich Egrt, tentokrát již ne jako zástupce, ale jako ředitel.

S prostorami to škola neměla za druhé světové války vůbec jednoduché. Nejdříve do ní byly umístěny některé třídy různých jičínských škol, poté roku 1944 byla využívána

---

⁴² Na základě výnosu ministerstva školství č. 63983/26-II.

⁴³ Založeno ve školním roce 1926 – 1927.

⁴⁴ SOKA Jičín, *fond gymnázium v Jičíně, hlavní katalog 1885 – 1886*, s. 5

německými uprchlíky a v únoru 1945 zde byl zřízen vojenský lazaret. Škola se tedy přestěhovala do budovy finančního ředitelství, kde se o prostory dělila s reálným gymnáziem a to až do konce války. Výuka byla po konci války od 4. do 25. května pozastavena a znovu obnovena až 26. května, stále ještě v provizorních prostorách finančního ředitelství. Ústav byl během války udržován, i tak si ale žádal nějaké opravy. Provoz v opravené budově byl zahájen ve školním roce 1945 – 1946.

Raisův učitelský ústav byl zrušen roku 1948 a to v důsledku reorganizace národního školství. Ústav fungoval 78 let a za tu dobu zde působilo mnoho významných pedagogů, například Josef Wüch (spisovatel a cestovatel), Frank Wollmann (jazykovědec), Václav Buchar, František Šalda, Jaroslav Mencl a Josef Lelek (přispěli svým dílem k rozvoji regionální historie). Dále pak Rudolf Jelínek, Jan Pařha, Bohumil Čeněk, Jan Lamač, kteří ovlivnili hudební život ve městě a okolí, Alois Vošahlík se stal v roce 1946 poslancem národního shromáždění a ministrem techniky a Jaroslav Havelka se výrazně angažoval v osvětové a kulturní činnosti na Jičínsku. Také spisovatelé se ústav může pyšnit, jsou jimi například František Křelina, Jan Knob, Josef Šír, Václav Lemberk, Joža Zindr, Josef Černý. Nejvýznamnější, kdo však prošel zdi ústavu, byl bezpochyby učitel a spisovatel z Lázní Bělohradu – Karel Václav Rais.⁴⁵ Někteří absolventi po dokončení studia také působili jako profesori v zahraničí – Jan Krčmář (ředitel ústavu v Bělehradě) a Miloš Brunclík (působil v Argentině).

Po ukončení činnosti v roce 1948 převzala Pedagogická fakulta Univerzity Karlovy v Praze učitelskou knihovnu, žákovskou knihovnu cvičné školy, naučnou literaturu ze žákovské knihovny, některé ze sbírek odborné výuky a piano. Lepařovo státní gymnázium v Jičíně pak převzalo beletrii ze žákovské knihovny, spisovnu a část zařízení a výzdoby – tu převzalo i Reálné gymnázium v Jičíně spolu s jedním pianem. Další piano obdržela Odborná škola pro ženská povolání a poslední piano pak Muzejní spolek. Po roce 1948 byly prostory ústavu včetně zahrady využity jako sídlo II. osmileté střední školy.⁴⁶

---

⁴⁵ SOKA Jičín, *fond gymnázium v Jičíně, hlavní katalog 1885 – 1886*, s. 7

⁴⁶ SOKA Jičín, *fond gymnázium v Jičíně, hlavní katalog 1885 – 1886*, s. 8

9. Podoba maturitní zkoušky na učitelském ústavu v Jičíně ve školním roce 1880 - 1881

9.1. Písemné maturitní zkoušky

V roce 1881 se na učitelském ústavu v Jičíně konaly maturitní zkoušky v květnu, začátek konkrétně připadl na pondělí 23. května 1881. Nejprve se konaly písemné maturitní zkoušky, které probíhaly celý týden včetně soboty. Zkoušky se konaly především v dopoledních hodinách a někdy i v odpoledních.

V pondělí 23. května v sedm hodin ráno vešel do třídy ředitel ústavu Ferdinand Macháček spolu s učiteli, kteří byli maturitní zkoušce přítomni. Nejprve zkontrolovali docházku, zda se všichni dostavili - často se stávalo, že byl nějaký čekatel (žákům, kteří se přihlásili k maturitní zkoušce, se říkalo *čekatelé*) předem omluven ze zdravotních důvodů, čekal ho tedy opravný termín. K maturitní zkoušce se v roce 1881 dostavilo celkem 44 žáků, neboli domácích chovanců, a 28 externistů.⁴⁷ Pro velký počet zkoušených se museli žáci rozdělit do dvou tříd. Poté ředitel a suplující profesor Rudolf Treybal připomněli účel a důležitost těchto zkoušek a zároveň i předpisy⁴⁸. Následovala modlitba, po které již nic nebránilo začátku zkoušky. Ředitel rozlepil zapečetěnou obálku a přečetl otázky, které následně zapsal i na tabuli. Na každý předmět měli čekatelé přesně vymezený čas, ve kterém mohli zpracovávat zadané otázky, mezitím se pověření profesori střídali jako dozor a zaznamenávali odchody čekatelů ze třídy. Čekatelé mohli opustit místnost pouze v případě, že potřebovali na záchod, v tu chvíli profesor zaznamenal jméno a příjmení čekatele, důvod odchodu a čas návratu zpět do třídy.⁴⁹ Zřídka se stalo, že byl někdo přistihnut při opisování či podvádění, pokud se tak však stalo, čekatel byl okamžitě vyhozen od maturitní zkoušky a vše bylo zapsáno do Protokolu o maturitních zkouškách.

Protokol o maturitních zkouškách obsahoval doslovný průběh maturitních zkoušek. Byl psán psacím písmem, tudíž se pravopis a slovosled lišil podle toho, kdo zrovna do protokolu zapisoval. Protokol tedy obsahoval začátek maturitní zkoušky, otázky a jakoukoliv změnu, která se ve třídě udála, včetně již zmíněných odchodů na záchod či záznamy o opisování a podvádění.

---

⁴⁷ Jednalo se o externisty, kteří studovali na jiné škole, a zde jim byly uznány předměty. Mohli si tak maturitní zkoušku složit i na učitelském ústavu.

⁴⁸ §66 organizačního statutu v příčině písemných zkoušek maturitních.

⁴⁹ SOKA Jičín, *Matrika zkoušek maturitních c. k. Ústavu ku vzdělání učitelů v Jičíně*, šk. rok 1880 - 1881

Jako první se skládala maturitní zkouška z pedagogiky. Skládala se ze čtyř otázek:

1. Co jest cit, co jeho přízvuk a čím se liší od pocitů? Doložiti příkladem.
2. Budiž udán příklad a obrazce úsudku protikladem.
3. Které jsou zásluhy slavné císařovny Marie Theresie o školství obecné.
4. Kdy se vydává vysvědčení na propuštěnou, kdy vysvědčení na odchodnou ze školy?

V odpoledních hodinách, tedy ve 4 hodiny, následovala zkouška pouze pro externisty, kteří na svých školách neabsolvovali zkoušku ze psaní a z metodiky kreslení. Psali tedy podle vzoru, který byl na tabuli, a kreslili podle modelu, který byl před tabulí.

V úterý 24. května se začínalo opět v 7 hodin ráno a začínalo se zkouškou ze zeměpisu. Dostavil se plný počet žáků, tedy zase 44. Zkouška ze zeměpisu se skládala z 3 otázek:

1. Jak dokázati, že osa zemská stojí šikmo k rovině ekliptiky – slovem i kresbou.
2. Čím podmíněno jest podnebí té které krajiny?
3. Na která pohoří a pásma rozdělují se Alpy?

Úterní odpoledne pokračovalo již pouze pro externisty a to nejprve zkouškou z přírodopisu, která se skládala ze tří otázek:

1. Srovnejte řády rostlin prvosenkovitých a zvonkovitých.
2. Popište naše vodní ptáky.
3. Srovnejte žulu a rudu s pískovcem a břidlicí.

A následovalo zkouškou z fyziky, taktéž tvořené třemi otázkami:

1. Srovnejte vodní sklo se sklem obecným a promluvte o jejich výrobě a upotřebení.
2. Prakticky necht' se vysvětlí váhy vozní.
3. Udány buďtěž veškery způsoby, jak se určuje hutnota rozmanitých těles.⁵⁰

Ve středu 25. května 1881 začínala maturitní zkouška předmětem Z řeči a literatury české. Žáci dostali hodinu na vypracování těchto otázek:

1. Kde a jak nabývá čeština dlouhých samohlásek?
2. Které věty lze zkrátiti a jak se zkracují?
3. Co je bajka? Ukojte na nějaké bajce věci známé.

---

⁵⁰ SOKA Jičín, *Matrika zkoušek maturitních c. k. Ústavu ku vzdělání učitelů v Jičíně*, šk. rok 1880 - 1881

4. Vypravujte malým dítkám prostinkou povídku, která by jim byla ku prospěšnosti.⁵¹

Odpoledne bylo znovu věnováno externistům, pokračovalo se ve zkouškách ve psaní a v metodikách kreslení.

Ve čtvrtek začínala maturitní zkouška až v 8:45 a trvala pouze do půl jedenácté. Zkoušení byli pouze externisté a to ze zpěvu a ze hry na housle. Odpolední zkouška pak byla věnována tělocviku na náčiní, opět se však týkala pouze externistů, kteří se s tímto předmětem na svých školách nesetkali.

V pátek 27. května 1881 se skládala písemná zkouška z dějepisu, která byla tvořena třemi otázkami:

1. Které příčiny vedly k vypuknutí první války parmské?
2. Které říše vznikly rozdělením panství franckého smlouvou Verdunskou?
3. Jak měnily se hranice Turecka a říše rakousko-uherské od Ferdinanda I. do míru Bělehradského r. 1739.

Jak jsem již zmínila výše, maturitní zkouška probíhala i v sobotu, byl to zároveň i poslední zkoušející den. Sobotní zkouška patřila nechvalně známé matematice. Matematika tvořila 3 příklady, mezi nimiž byla jedna slovní úloha. Příklady maturitní zkoušky z matematiky:

1. Vkládá – li někdo do spořitelny, kteráž pololetně kapitalizuje a úrok na 5% vyměřuje, od 31. prosince 1872 každých 6 měsíců 250 zl. v. č., kolik zlatých v. č. bude tam míti 1. ledna 1983?
2. Vypočtete π z rovnice $\frac{\pi^2 - 10}{3} = \pi$
3. Vypočtete povrch a kostkový obsah kužele kolmého, jehož základna jest kruh o průměru $2^0 - 0^b$ a výška = $1^0 - 2^4$.⁵²

Externisté po písemných zkouškách ještě museli splnit tzv.: praktické pokusy ve vyučování, což je určitá forma praktické zkoušky skládaná před čtyřčlennou komisí.

---

⁵¹ SOKA Jičín, *Matrika zkoušek maturitních při c. k. Ústavu ku vzdělání učitelů v Jičíně*, šk. rok 1880 - 1881

⁵² SOKA Jičín, *Matrika zkoušek maturitních c. k. Ústavu ku vzdělání učitelů v Jičíně*, šk. rok 1880 - 1881

9.2. Ústní maturitní zkoušky

Ústní maturitní zkoušky se konaly o necelé dva měsíce později než písemné maturitní zkoušky. Konkrétně začaly 4. července 1881 v 7 hodin ráno a končily za dva týdny, tedy 13. července 1881. Těmto zkouškám předsedal ředitel pražského c. k. ústavu ku vzdělání učitelů Jan Lepař.

Aby nedošlo k nějakému nedorozumění, byl sepsán seznam abiturientů podle abecedy, kterým se všichni museli řídit, měli tedy přesně určené časy, kdy jít před komisi. Ústní maturitní zkouška probíhala z těchto předmětů: náboženství, pedagogika, jazyk český, zeměpis, dějepis a nauka o ústavě státní, přírodopis, přírodopyt, počtářství a kreslení měřické. Průběh maturitní zkoušky byl opět zapisován do protokolu, který měl tyto náležitosti: číslo zkoušeného, jméno zkoušeného, prospěch za III. a IV. ročník, průměrná známka z posledních dvou ročníků, otázka a výsledek zkoušky ústní. Tyto náležitosti byly u každého z předmětů, vznikla z toho tedy přehledná tabulka, ve které mohli profesori mimo jiné sledovat, jak si žák stál v tom určeném předmětu za poslední dva roky.

Co se týče známkování, z protokolů se dá vyčíst, že jen výjimečně měl některý z domácích chovanců či externistů lepší známku než chvalitebnou. Celkový průměr známek v roce 1881 činil *dobře*, což je známka 3. Nebylo to ale snad ani tím, že by se špatně učili, spíš tím, že maturitní zkoušky byly celkově velmi náročné a to nejen z časového hlediska (jak jsem uvedla výše, trvaly 2 týdny), ale především proto, že předmětů a látky k naučení bylo mnoho.⁵³

Celkově písemnou a ústní maturitní zkoušku absolvovalo 44 abiturientů, z nichž 6 získalo vysvědčení o dospělosti s vyznamenáním, zbylých 38 získalo vysvědčení o dospělosti sice bez vyznamenání, ale i tak se mohlo považovat za úspěch, že všichni u zkoušky dospělosti uspěli.

Co se týče externistů, zkoušky se zúčastnilo celkem 18 externistů, ze kterých obdrželo 12 vysvědčení o dospělosti a z těchto dvanácti jich šest získalo vysvědčení o dospělosti s vyznamenáním. Zbylým 6 externistům, kteří nesplnili maturitní zkoušku, byl vyhrazen opravný termín po prázdninách.⁵⁴

---

⁵³ SOKA Jičín, *Matrika zkoušek maturitních c. k. Ústavu ku vzdělání učitelů v Jičíně*, šk. rok 1880 - 1881

⁵⁴ SOKA Jičín, *Knihy Pamětní*, nestr.

10. Podoba maturitní zkoušky na učitelském ústavu v Jičíně ve školním roce 1910 – 1911

10.1. Písemné maturitní zkoušky

Písemné maturitní zkoušky ve školním roce 1910 – 1911 připadly opět na měsíc květen, konkrétně se konaly 15., 17. a 18. května, tedy kratší dobu, než ve školním roce 1880 – 1881. Písemné zkoušky se zúčastnilo 39 domácích chovanců, kteří byli rozděleni dle abecedy do dvou oddělení po 19 a 20 lidech. Zkoušek se dále účastnilo 11 externistů. Pro domácí chovance se zkoušky konaly pouze v dopoledních hodinách, externisté si v odpoledních hodinách dodělávali předměty, které jim chyběly ke splnění zkoušky dospělosti na této škole.

Průběh maturitní zkoušky byl, až na úplné maličkosti, stejný jako ve školním roce 1880 – 1881.⁵⁵ V listopadu 1910 zažádal ředitel ústavu Jan Dunovský o odchod na odpočinek, kterému bylo vyhověno, dočasným správcem ústavu byl tedy jmenován Josef Rosický, který zastával funkci správce až do dalšího školního roku, kdy byl jmenován na post ředitele Jan Pelikán.⁵⁶ Josef Rosický plnil funkci ředitele i u maturitních zkoušek. Před začátkem vešel do třídy a nejdříve žáky seznámil s průběhem zkoušky. Následně je upozornil, že používání jakýchkoliv pomůcek je zakázáno a poté vyjmul z obálky otázku, které nejdříve nahlas přečetl a poté je i napsal na tabuli. Do protokolu zapisoval odchody ze třídy a jakékoliv poznatky o průběhu zkoušky.

Jako první se, 15. května 1911, skládala písemná zkouška z pedagogiky, kterou tvořily 3 otázky:

1. Odměny a tresty jako prostředky vychovávání.
2. Vývoj českého školství za vlády císaře Františka Josefa I.
3. Vzdělání učitelstva a zkoušky.

K vypracování otázek měli chovanci čas od 8:00 do 12:00. Poté se v odpoledních hodinách konaly zkoušky externistů a to ze zpěvu a hudby, ve které byla obsažena hra na

---

⁵⁵ SOKA Jičín, *Matrika zkoušek maturitních při c. k. Ústavu ku vzdělání učitelů v Jičíně*, šk. rok 1910 - 1911

⁵⁶ SOKA Jičín, *Kniha Pamětní*, nestr.

housle a varhany. Tato zkouška trvala od 16:00 do 19:00 a zúčastnilo se jí všech 11 externistů.⁵⁷

17. května 1911 se v dopoledních hodinách konala zkouška z českého jazyka, tvořená 3 otázkami:

1. Sláb jenom ten, kdo v sebe ztratil víru a malý ten, kdo zná jen malý cíl. (Úvaha)
2. A bylo světlo. Nápis na soše Gutenbergově ve Štrasburku. Následky vynalezení knihtisku. (Pojednání)
3. Význam železa. (Rozbor)

V 14:00 se pak konala zkouška z tělocviku pro externisty.

O den později, tedy 18. května 1911 v 8 hodin ráno, se konala písemná zkouška z matematiky, která měla opět 3 otázky:

1. A počal obchod s 12000 K., po 6 měsících přidružil se k němu B s vkladem 5000 Korun a C s vkladem 7000 K. Po dalších osmi měsících připojil se D, jenž odkoupil z vkladu účastníka B 500 K. a od C 1000 Korun, a přidal sám ještě 2000 K. 4 měsíce na to rozdělil se zisk 11100 K. mezi účastníky. Kolik dostal který?
2. Stáří 3 přátel bylo před 10 roky v poměru 2:3:4, nyní jest součet prvního a druhého o 17 let větší, než stáří třetího. Jak je starý každý z nich?
3. Dutá koule, v níž jest poloměr vnější plochy kulová R, má $\frac{37}{48} \pi r^3$ obsahu; jak tlustá jest její stěna?

Dne 17. a 18. května se v odpoledních hodinách konala zkouška z ženských ručních prací externistek. Tato zkouška se konala na dívčí měšťanské škole a zúčastnily se jí 3 externistky, které dostaly tyto úkoly:

1. Přistřižení a sestehování dívčí košile francouzského střihu; na téže košili ukázky všech druhů stehů a švů, i dírky a jiné.
Přistřižení a rozměry košile mužské zkoušeny ústně.
2. Pletení vzoru řídkého dle předloženého vzoru.
Rozměry punčochy a pletení jiných různých věcí zkoušeno ústně.
3. Háčkovaný vzor z paměti dle zadání.

---

⁵⁷ SOKA Jičín, *Matrika zkoušek maturitních při c. k. Ústavu ku vzdělání učitelů v Jičíně*, šk. rok 1910 - 1911

Na tyto 3 úkoly měla děvčata 4 hodiny.

Druhý den zkouška, znovu v odpoledních hodinách, pokračovala. Zadány byly tyto úkoly:

1. Nakreslení a vyšívání písmene na plátně francouzským a anglickým vyšíváním.
2. Kroužkování zoubků.
3. Známkování písmene křížky na kongresové látce.
4. Látání na plátně, vzor libovolný.
5. Ukázka háčkování hustého, s okrasou z peciček a sloupků.

Na těchto úkolech děvčata pracovala opět 4 hodiny.

10.2. Ústní maturitní zkoušky

Ústní maturitní zkoušky probíhaly o 2 měsíce později než zkoušky písemné a to konkrétně v týdnu od 10. do 13. července, tedy od pondělí do čtvrtka, z čehož plyne, že byly opět oproti školnímu roku 1880 – 1881 zkráceny. Vždy byl vytvořen seznam chovanců, kteří měli přesně určený den a v jakém pořadí přijdou na řadu. Ústní zkouška probíhala v dopoledních hodinách od 8:00 do 12:00 a v odpoledních hodinách od 14:30 do 18:30.⁵⁸ Těmto zkouškám předsedal zemský školní inspektor Dr. Jan Kařitka.⁵⁹

Také k ústní zkoušce se vedl protokol, ve kterém byly zaznamenány veškeré potřebné informace. Skládal se z kolonek: předmět, prospěch v III. a IV. ročníku, průměrná známka z tohoto prospěchu, známka z písemné zkoušky, otázka při zkoušce ústní, známka z ústní zkoušky, známka výsledná. Každému z chovanců patřil jeden dvojlist, kde úplně na konci byla výsledná známka z celé maturitní zkoušky, která mohla být buď „dospělý s vyznamenáním“ či „dospělý“. Pokud někdo nevykonal úspěšně zkoušku dospělosti, bylo zde napsáno např.: nebyl uznán dospělým, přisouzena oprava z češtiny po prázdninách.⁶⁰

Ústní zkouška probíhala z 10 předmětů: náboženství, pedagogika, praktická způsobilost, jazyk český, zeměpis, dějepis, matematika, přírodopis, přírodopyt a hospodářství. Abiturienti si losovali vždy 3 otázky z každého předmětu, na které posléze museli mluvit na přesně vymezený čas.

---

⁵⁸ SOKA Jičín, *Matrika zkoušek maturitních při c. k. Ústavu ku vzdělání učitelů v Jičíně*, šk. rok 1910 - 1911

⁵⁹ SOKA Jičín, *Kniha Pamětní*, nestr.

⁶⁰ SOKA Jičín, *Matrika zkoušek maturitních při c. k. Ústavu ku vzdělání učitelů v Jičíně*, šk. rok 1910 - 1911

Písemných a ústních zkoušek se celkem zúčastnilo 39 domácích chovanců, z nichž prospělo 12 s vyznamenáním, 26 prospělo bez vyznamenání a 1 chovanec neprospěl, opravný termín mu byl umožněn po prázdninách. Zároveň se ke zkoušce přihlásilo 11 externistů, z nichž uspěli 3 bez vyznamenání, 3 neuspěli a oprava jim byla umožněna po prázdninách a 4 externisté odstoupili během zkoušky. 1 externista byl doporučen k vykonání maturitní zkoušky za rok.⁶¹

11. Podoba maturitní zkoušky na učitelském ústavu v Jičíně ve školním roce 1940 – 1941

11.1. Písemné maturitní zkoušky

Školní rok 1940 – 1941 se od již zmíněných školních let 1880 – 1881 a 1910 - 1911 velmi lišil. Poté, co 15 března 1939 obsadili němečtí nacisté Československo, byl vytvořen tzv. „protektorát Čechy a Morava“, což zapříčinilo hluboký propad škol i výchovy nejen v Čechách, ale i v ostatních okupovaných státech Evropy. Ani Raisův učitelský ústav v Jičíně neminuly změny, které se týkaly především začlenění výuky německého jazyka do osnov školy a přeškolení učitelů v nacistickém duchu.⁶²

Písemné maturitní zkoušky tentokrát začaly již 18. dubna 1941, kdy do třídy vešel zástupce ředitele ústavu a připomněl čekatelům předpis o zákazu užívání jakýchkoliv pomůcek. Poté, již bez motlitby, jak tomu bývalo zvykem v minulých letech, přečetl dané úkoly. Ve třídě se poté střídal vždy po půl hodině dozor, který dohlížel, aby nikdo z čekatelů nepodváděl a také řádně zapisoval průběh zkoušky do protokolu o maturitní zkoušce. Písemná maturitní zkouška se oproti minulým letům konala pouze ze tří předmětů: pedagogika, německý jazyk, český jazyk.

Jako první se skládala písemná zkouška z pedagogiky. Ještě před konáním maturitních zkoušek, konkrétně 28. února 1941, byl podán členy pedagogického sboru návrh okruhů písemných maturitních zkoušek z pedagogiky, který obsahoval 20 témat. Tento návrh byl následně schválen a z těchto okruhů pak byly v den maturitní zkoušky vylosovány tři otázky, na které měli čekatelé čas od 8:00 do 12:00. Zadání úkolů z pedagogiky:

---

⁶¹ SOKA Jičín, *Kniha Paměti*, nestr.

⁶² ŠTVERÁK, Vladimír: *Stručné dějiny pedagogiky*. Vyd. 1. Praha: Státní pedagogické nakladatelství, 1882, s. 267

1. Pojednejte o úkolech z hlediska psychologického, didaktického a administrativního.
2. Pojednejte o pedagogických a didaktických spisech J. A. Komenského.
3. Postup při definitivním jmenování učitelstva.

Druhý den, 19. dubna 1941, se konala písemná práce z německého jazyka. Tato zkouška měla dvě části. V části A se jednalo o slohovou práci v němčině, kdy si čekatelé mohli vybrat z 3 témat a k tomu si vybrat libovolný slohový útvar. V části B byl pak text na jednu stranu A4, který byl psán na stroji, a čekatelé měli 4 hodiny na to, aby text přeložili.

V protokolech z maturitních zkoušek není záznam o datu 20. dubna 1941, předpokládejme tedy, že v tento den se maturitní zkoušky nekonaly.

21. dubna 1941 byla na řadě písemná zkouška z českého jazyka. Podobně jako u zkoušky z pedagogiky, i český jazyk měl předem schválená témata, kterých bylo čtrnáct. Opět byly vylosovány 3 témata, tentokrát si ale mohli čekatelé z těchto 3 témat zvolit jedno jim nejbližší. Vylosovaná témata:

1. „Život je škola, ve které je nezdár lepším učitelem než zdar.“ (Tolstoj - Výklad myšlenky)
2. „Hudba je sladká, líbezná mluva, každému srdci srozumitelná.“ (B. Němcová – Úvaha)
3. Vzduch a voda působí na změnu povrchu zemského. (Pojednání)

Z 22 čekatelů si třináct zvolilo první téma, čtyři druhé téma a pět si zvolilo třetí téma.

11.2. Ústní maturitní zkoušky

Ústní maturitní zkoušky se konaly v týdnu od 5. 5. 1941 do 10. 5. 1941 vždy v dopoledních i odpoledních hodinách. Čekatelé měli tentokrát na výběr z 8 předmětů, přičemž si předem určili 5 předmětů, z kterých chtějí skládat maturitní zkoušku. Háček byl však v tom, že pokud si nějaký předmět nevybrali a profesori přesto chtěli, aby z toho předmětu zkoušku skládali (třeba z důvodu ne moc dobrého prospěchu za minulé roky) bylo jim jednoduše vykonání té zkoušky nařízeno. Takže ačkoliv si ústní zkoušku z německého jazyka zvolil jeden čekatel, nakonec k té zkoušce byli určeni úplně všichni. Měli tedy možnost skládat maturitní zkoušku z těchto předmětů: pedagogika a elementární metodika,

český jazyk, německý jazyk, zeměpis, dějepis, matematika, přírodopis a školní zdravotní péče, fyzika a chemie.

Stejně jako v předešlých letech se záznam z ústní maturitní zkoušky zapisoval do protokolu, který se skládal ze jména, předmětu a otázky, kterou si v tom daném předmětu čekatelé vytáhli a následně i známku, kterou jim komise udělila. Z protokolu se dá vyčíst, že známky byly lepší než v předešlých letech, jen ve výjimečných případech se zde objevovaly horší známky než trojky. Krom tohoto protokolu však existuje ještě jeden a to mnohem podrobnější protokol. Dá se říct, že se jedná o velký souhrnný seznam všech abiturientů, u kterých jsou poznámky o tom, v který den skládali ústní zkoušku, v jaké třídě byli zkoušeni, z kterých předmětů a jaké téma si vytáhli, kdo seděl v komisi a jako poslední to nejdůležitější – jaké známky jim byly uděleny.

V protokolu a ani jiných záznamech jsem nenašla žádnou zmínku o externistech, usuzuji z toho tedy, že tento rok se maturitní zkoušky žádní externisté nezúčastnili.

Ve školním roce 1940 – 1941 se k maturitní zkoušce na Raisově učitelském ústavu v Jičíně přihlásilo celkem 48 studentů, z nichž 23 bylo uznáno dospělým s vyznamenáním a 25 bylo uznáno dospělým. Nikdo tedy nebyl od zkoušek vyhozen.⁶³

---

⁶³ SOKA Jičín, *Matrika zkoušek maturitních při c. k. Ústavu ku vzdělání učitelů v Jičíně*, šk. rok 1940 - 1941

Porovnání výsledků maturitní zkoušky v letech			
Domácí chovanci	1880 - 1881	1910 - 1911	1940 - 1941
Celkový počet přihlášených ke zkoušce	44	39	48
Uznán dospělým s vyznamenáním	6	12	23
Uznán dospělým	38	26	25
Neuznán dospělým	0	1	0
Odstoupili	0	0	0

Porovnání výsledků maturitní zkoušky v letech			
Externisti	1880 - 1881	1910 - 1911	1940 - 1941
Celkový počet přihlášených ke zkoušce	18	11	x
Uznán dospělým s vyznamenáním	6	0	x
Uznán dospělým	6	3	x
Neuznán dospělým	6	4	x
Odstoupili	0	4	x

12. Závěr

Cílem této bakalářské práce bylo podrobné popsání průběhu a podoby maturitních zkoušek ve vybraných obdobích na konkrétním učitelském ústavu v Jičíně.

V první kapitole teoretické části jsem se věnovala historickému vývoji školství ovlivněnému především politickým vývojem od roku 1870 do roku 1918. V další kapitole jsem plynule navázala vývojem školství po vzniku samostatné československé republiky a zabývala jsem se především první myšlenkou vysokoškolského vzdělání učitelů. Další období, které je uvedeno v mé práci, je již stručnější a vysvětluje situaci školství po druhé světové válce. Poslední část teoretické části bakalářské práce pak obecně popisuje podobu maturitních zkoušek jak v tehdejší, tak i dnešní době.

V praktické části této práce jsem se zaměřila na průběh maturitních zkoušek na učitelském ústavu v Jičíně. Archivním bádáním jsem dospěla k závěru, že podoba tehdejších zkoušek se v průběhu let lišila především v počtu předmětů (a tudíž i v náročnosti), ze kterých studenti skládali maturitní zkoušky. Zatímco ve školních letech 1880 – 1881 a 1910 – 1911 bylo běžné, že se písemné zkoušky skládaly alespoň ze 7 předmětů a ústní zkoušky dokonce i z 10 předmětů, ve školním roce 1940 – 1941 to byly z písemných 3 předměty a z ústních pouhých pět předmětů.

Musím říci, že oproti současnosti nastal u maturitních zkoušek obrovský posun. Nynější podoba maturitních zkoušek je založená na pouhých dvou povinných předmětech (přičemž dobrovolně si může student zvolit další tři nepovinné předměty), což oproti minulým dobám je opravdu minimum. Tím se také snížila náročnost těchto zkoušek, těžko si v dnešní době umí někdo představit skládat maturitní zkoušku z přibližně deseti předmětů, jako tomu bylo v dobách minulých.

Dnešní příprava učitelů se již odvíjí jiným směrem. Celá desetiletí bojoval např. Josef Úlehla, či Tomáš Garrigue Masaryk za vysokoškolské vzdělání učitelů, což se nakonec po válce opravdu povedlo a funguje to tak dodnes – dnešní příprava učitelů na budoucí povolání je založena pouze na vysokoškolském vzdělání. Tím pádem se nedá úplně srovnat náročnost přípravy doby minulé a té dnešní – můžeme pouze ocenit, že se nakonec zdařil vznik pedagogických fakult.

Téma podob maturitních zkoušek je velmi obsáhlé, tato práce je pouze zlomek toho, co by se o tomto tématu dalo napsat – a to ať už z teoretického hlediska, kdy bylo mnoho faktorů, které ovlivnily proces vývoje maturitních zkoušek, tak i z praktického hlediska, kdy by bylo rozhodně zajímavé srovnat více let. Ráda bych proto pokračovala v nynějších získaných znalostech, které bych prohlubovala a třeba se také zaměřila na pozdější období našich dějin.

Práce v archivu pro mě byla novou a velmi zajímavou zkušeností a to především proto, že jsem se do té doby do archivu nikdy nepodívala. Nyní již vím, jak to v něm chodí a díky výborné spolupráci s místními pracovníky jsem se celkem rychle naučila orientovat v archivním fondu, ve kterém jsem hledala potřebné materiály. Nejvíce pro mě byla přínosná práce s tehdejšími dokumenty, bylo nesmírně zajímavé listovat materiály, které byly psány na starém papíře tehdejším rukopisem, který však ne vždy bylo jednoduché přečíst.

13. Seznam literatury a pramenů

Archivní Fondy

SOKA Jičín, fond gymnázium v Jičíně, hlavní katalog 1885 – 1886

SOKA Jičín, Matrika zkoušek maturitních c. k. Ústavu ku vzdělání učitelů v Jičíně, šk. rok 1880 – 1881

SOKA Jičín, Matrika zkoušek maturitních při c. k. Ústavu ku vzdělání učitelů v Jičíně, šk. rok 1910 – 1911

SOKA Jičín, Kniha Pamětní, nestr.

Literatura sekundární

CACH, Josef. *Pedagogika a vědy jí blízké v Československu v letech 1918 až 1938*. Vyd.6. Praha: Univerzita Karlova. 1996, 174 s. ISBN80-7184-176-5(brož.).

KASPER, Tomáš - KASPEROVÁ, Dana. *Dějiny pedagogiky*. Vyd. 1. Praha : Grada. 2008, 224 s. ISBN 978-80-247-2429-4 (brož.).

KOPÁČ, Jaroslav. *Dějiny České školy a pedagogiky v letech 1867 – 1914*. Brno: Univerzita Jana Evangelisty Purkyně. 1968, 131 s.

MORKES, František. *Historický přehled; postavení maturitní zkoušky a analýza jejích funkcí*. Praha:Tauris. 2003, 71 s. ISBN 80-211-0438-4 (brož.).

PRŮCHA, Jan. *Přehled pedagogiky*. Vyd. 1. Praha: Portál. 2000, 271 s., ISBN 978-80-7367-567-7 (váz.).

PRŮCHA, Jan - WALTEROVÁ, Eliška - MAREŠ, Jiří. *Pedagogický slovník*. Vyd. 6. Praha: Portál. 2009, 395 s. ISBN 978-80-7367-647-6 (váz.).

ŘEZNÍČKOVÁ, Kateřina: *Študáci a kantoři za starého Rakouska, České střední školy v letech 1867 – 1918*. Vyd. 1. Praha: Libri. 2007, 215 s. ISBN 978-80-7277-163-9

ŠAFRÁNEK, Jan: *Školy české. Obraz jejich vývoje a osudů II (1848-1913)*. Vyd. 1. Praha: Matice česká. 1918, 455 s.

ŠTVERÁK, Vladimír. *Stručné dějiny pedagogiky*. Praha: Státní pedagogické nakladatelství. 1983, 307 s.

VORLÍČEK, Chrudoš. *Úvod do pedagogiky*. Vyd. 1. Jinočany: Nakladatelství H & H. 2000, 175 s. ISBN 80-86022-79-X (brož.).

WALTEROVÁ, Eliška. *Úloha školy v rozvoji vzdělanosti*. Vyd. 1. Brno : Paido. 2004, 295 s. ISBN 80-7315-083-2 (brož.).

Elektronické zdroje

BÍLKOVÁ, Jitka. *Život na Jičínském gymnáziu v 19. a 20. století*. [online]. MARGINALIA HISTORICA. Ročník 2, číslo 2/2011, dostupné z WWW: <<http://kdddweb.pedf.cuni.cz/files/Obsah%20%202011.pdf>>.

PALÁN, Zdeněk. *Výchova* [online]. 2002 [cit. 2011-11-08]. Andragogický slovník. Dostupné z WWW: <<http://www.andromedia.cz/andragogicky-slovník/vychova>>.

Centrum pro zjišťování výsledků vzdělávání – CERMAT. *Nová maturita* [online]. 2013 [cit. 2011-09-01]. Dostupné z WWW: <http://www.novamaturita.cz/>

14. Seznam příloh

Příloha č. 1 – Karel Václav Rais

Příloha č. 2 – Raisův učitelský ústav v Jičíně v r. 1927

Příloha č. 3 – Učitelský sbor z r. 1884. Zleva: Housa, Schüller, Příkop, Borč, Pařha, Hermann, Novotný, Macháček, Kazbunda, Wunsch

Příloha č. 4 – Fotografie ředitelů

Příloha č. 5 – Sborovna

Příloha č. 6 – Ředitelna

Příloha č. 7 – Maturitní ročník 1927 – 1928

Příloha č. 8 – Letní tělocvična

Příloha č. 9 - Tabulka, přehled ředitelů na učitelském ústavu

Příloha č. 10 – Rok 1941

Příloha č. 11 – Protokol k maturitní zkoušce, školní rok 1880 – 1881

Příloha č. 12 – Ukázka maturitního vysvědčení, rok 1881, přední strana

Příloha č. 13 - Ukázka maturitního vysvědčení, rok 1881, zadní strana

Příloha č. 14 – Okruhy k maturitní zkoušce z pedagogiky, květen 1941

15. Přílohy

Příloha č. 1 – Karel Václav Rais

Příloha č. 2 – Raisův učitelský ústav v Jičíně v r. 1927

Příloha č. 3 – Učitelský sbor z r. 1884. Zleva: Housa, Schüller, Příkop, Borč, Pařha, Hermann, Novotný, Macháček, Kazbunda, Wunsch

Příloha č. 4 – Fotografie ředitelů

Příloha č. 5 – Sborovna

Příloha č. 6 – Ředitelna

Příloha č. 7 – Maturitní ročník 1927 – 1928

Příloha č. 8 – Letní tělocvična

Příloha č. 9 – Tabulka, přehled ředitelů na učitelském ústavu

Přehled ředitelů působících na učitelském ústavu	
Josef Erben	1869 - 1871
Josef Walter	1871 - 1875
Ferdinand Macháček	1876 - 1895
Josef Letošník	1895 - 1905
Jan Dunovský	1905 - 1910
Jan Pelikán	1911 - 1925
František Benetka	1925 - 1926
Jaroslav Havelka	1926 - 1941
Jindřich Egrt	1941 - 1941
RNDr. Alois Vošahlík	1941 - 1946
Jindřich Egrt	1946 - 1948

Prohlášení.

Podepsaný potvrzuje, že vzal na vědomí upozornění profesorského sboru a ředitelství.....na toto:

1. Žákům není dovoleno nositi do školy učebnice a jiné knihy kromě těch, které byly **výslovně** znovu schváleny, nakladatelstvím opraveny a doplněny a ve škole pod dozorem profesorů přesně podle výnosů o novém schválení upraveny tak, že závadná místa byla opravena a učiněna začerněním neznatelnými a nečitelnými; text případně doplněn.

2. Činy a projevy žactva rušící klid a pořádek nebo dokonce nepřátelské Velkoněmecké říši mají nedozírné následky nejen pro žactvo samo, nýbrž i pro školu, ba i rodiče (jako trvalé uzavření školy, osobní odpovídání), jak se již stalo. Chování Říši nepřátelské má v zápětí tresní právní následky.

Proto se podepsaný tímto zavazuje, že bude i doma podporovati úsilí školy o ukázněný a loyální chování žactva a dozírati na přesné plnění všech povinností svého svěřence.

Jméno žákovo:....., třída:.....

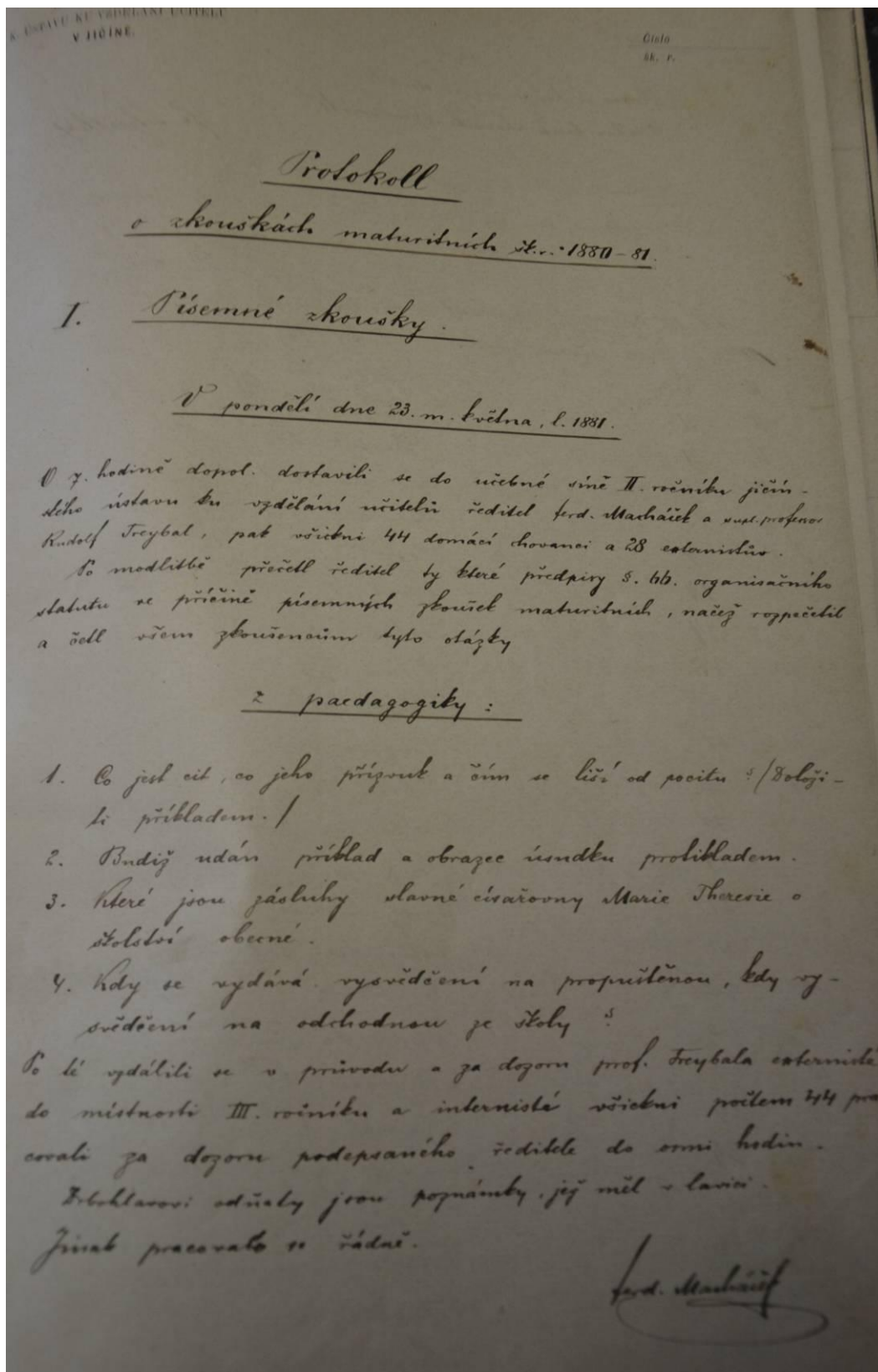
ústav:.....v Jičíně.

V.....dne.....1941.

.....
(Podpis odpovědného dozorce).

Příloha č. 11 – Protokol k maturitní zkoušce, školní rok 1880 – 1881

Příloha č. 12 – Ukázka maturitního vysvědčení, rok 1881, přední strana

C. k. český ústav ku vzdělání učitelů v *jišněvi* Číslo *1*
1881

Vysvědčení dospělosti
pro
školy obecné.

Kolik, *1*

Pan Bachtík Vilém
z *Jeseného* v *Lešeháech*, narozený
dne *26. srpna* 1862; *Katolického* náboženského
ryznání, vzdělával se *od r. 1874. do 1877. v I., II. a III. roční.*
reálných škol v Jišněvi, od r. 1877. do r. 1881
na c. k. ústavu ku vzdělání učitelů
v Jišněvi

a podnikl v měsíci *červenai* 1881 zkoušku dospělosti na
c. kr. českém ústavě ku vzdělání učitelů v *Jišněvi*, kteroužto
prokázal prospěch, jak následuje:

v učebných předmětech povinných:	
v nauce náboženské	<i>dobryj,</i>
v pedagogice a to: <i>v obecné nauce o</i> <i>upohodňování a vyuč., v děj. vypráv. a zápisu.</i>	<i>dobryj,</i>
ve zvláštní metodice a ve cvičeních praktických	<i>velmi dobryj,</i>
v jazyku českém	<i>dobryj,</i>
v zeměpise	<i>velmi dobryj,</i>
v dějepise a v nauce o ústavě státní	<i>velmi dobryj,</i>
v počtářství a v kreslení měrickém	<i>dobryj,</i>
v přírodopise	<i>dobryj,</i>
v přírodopytu	<i>dobryj,</i>
v hospodářství	<i>velmi dobryj,</i>
v psaní	<i>dobryj,</i>
v kreslení od ruky	<i>dobryj,</i>
v hraní na housle	<i>velmi dobryj,</i>
ve zpěvu	<i>velmi dobryj,</i>
v tělocviku	<i>dobryj,</i>
v učebných předmětech nepovinných:	
v jazyku německém	<i>velmi dobryj,</i>
v hraní na varhany	<i>velmi dobryj,</i>

Příloha č. 13 - Ukázka maturitního vysvědčení, rok 1881, zadní strana

Jeho mravné chování bylo *velmi chvalitebné.*

Hledíc ku prokázaným prospěchům těmto přisuzuje se kandidatu vysvědčení
dospělosti *.....*, čímž prohlašuje se spůsobilým
dosazenému býti **podučitelem aneb zatímným učitelem** na veřejných školách obecných
..... s vyučovacím jazykem **českým.**

Kandidat požíval, vzdělává se na učitelském ústavě v *Píciíně*,
stipendia úhrnem *300* zlatých z *c. k. pokladny státní* i zarázal se,
věnovati se po dosažení zkoušky dospělosti nejméně šest roků učitelskému staru na
veřejných školách *země v říšské radě zastoupených.*

Píciíně, dne *4. července* 1881.

Lepný
za členc. kr. zemské školní rady.

Pečeť.

Lud. Marháček
ředitel
c. kr. českého ústavu ku vzdělání učitelů.

M. Krasný
P. F. Příhoda
J. Schüller
J. V. Vinný
Rud. Trejbal
V. Herrmann
Jan Taha
H. Kovařík

Příloha č. 14 – Okruhy k maturitní zkoušce z pedagogiky, květen 1941

Lehrerbildungsanstalt des K. K. Kaiserin J. Hofsta
Kaiserlich-österreichischer Lehrerbildungsanstalt in Jitschin
P e d a g o g i k a .
Návrh otázek písemné zkoušky dospělosti v květnu 1941.

1. Pocity a jejich cvičení při vyučování .
2. Význam názoru ve výchově a vyučování .
3. Užité nepodobovacího pudu ve škole obecné.
4. Paměť, její podpora a cvičení ve škole.
5. Vytkněte podstatu i rozdíl vášně a náruživosti.
6. Pedagogické a disciplinární tresty ve škole.
7. Tělesná výchova a její význam pro národ.
8. Význam forem vyučovacích.
9. Co rozumíme technikou vyučovací.
10. Pojedejte o úkolech z hlediska psychologického, didaktického a administrativního.
11. Učitelova příprava na vyučování v užším i širším smyslu.
12. Vznik universit a poměr ke školám partikulárním.
13. Pojedejte o pedagogických a didaktických spisech J. A. Komenského.
14. Význam G. A. Lindnera pro českou pedagogiku.
15. Zřizování škol a povinnost školní docházky.
16. Pojedejte o podmínkách změn školní obce.
17. Práva a povinnosti místní školní rady.
18. Kvalifikace učitelstva.
19. Postup při definitivním jmenování učitelstva.
20. Podmínky zápisu žactva .

V J i č í n ě dne 28. února 1941.

Nevrhl :

